

ERDÉLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM
MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNYA

**ERDÉLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM
MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNYA**

Határon Túli Magyarok Hivatala
2001 március

*Ez a vitaanyag a HTMH
Felsőoktatás Fejlesztési Programirodájában készült.*

Összeállították:

BERKI ANNA
ULICSÁK SZILÁRD
BÁRDI NÁNDOR

TARTALOM

Az EMTE megvalósíthatósági tervéről	9
I. AZ ALAPÍTÁS CÉLJAI	11
I.1. Előzmények.....	11
I.1.1. Továbbtanulási stratégiák.....	11
I.1.2. Jövőképek, egyetem modellek.....	13
I.1.3. Az egymás melletti alternatívák.....	14
I.2. Az alapítók szándékai.....	16
I. Alapértékek.....	17
II. Az egyetem szervezete.....	18
III. Képzési formák.....	18
IV. Területi elhelyezkedés.....	18
V. Külső támogatás.....	18
I.3. Az egyetem koncepció tisztázása és a küldetésnyilatkozat 2000-ben.....	19
I.4. Megközelítések, amelyekben ma konszenzus van.....	24
I.5. Az egyetemépítési program lehetséges értelmezései.....	25
II. TÁRSADALMI KÖRNYEZET	29
II.1. A magyar nemzeti kisebbségek és az össznépszerűség Kelet-Közép Európa régióiban.....	29
II.2. A romániai magyarság főbb demográfiai jellemzői az 1992. évi népszámlálás eredményei alapján.....	32
III. A ROMÁNIAI MAGYAR NEMZETISÉGŰ HALLGATÓK RÉSZVÉTELE A FELSŐFOKÚ KÉPZÉSBEN 1989–2000	47
III.1. A román felsőoktatás szerkezete.....	47
III.2. A romániai magyar felsőoktatás szerkezete.....	48
III.3. Az állami, a magán-szféra és a Konzultációs Központok statisztikái.....	50
III.3.1. Állami szféra.....	50
III.3.2. Magánoktatás.....	53
III.3.3. A romániai magyarok magán felsőoktatásban való új típusú részvétele.....	55
III.3.4. Konzultációs Központok.....	56
III.3.5. A román és magyar nemzetiségű hallgatók megoszlása intézményi fenntartó szempontjából.....	56
III.3.6. A felsőfokú képzésbe kerülés területi megoszlása.....	60
III.4. A magyar tannyelvű felsőoktatási intézmények részadatai.....	62
III.4.1. Állami felsőoktatás – magyarul.....	62
III.4.2. Romániai magyar tannyelvű magán felsőfokú tanintézmények.....	67
III.4.3. Konzultációs központok.....	69
III.4.4. A magyar nemzetiségű felsőfokú oktatók részadatai.....	71
III.5. Felzárkózás, esélyek a demográfiai tények függvényében.....	73

IV. NEMZETKÖZI TENDENCIÁK A FELSŐOKTATÁSBAN	77
IV.1 A nagy modellek	77
IV.2. A modellek átalakulása és egymáshoz való közeledése a felsőoktatás tömegessé válása kapcsán.....	78
IV.3. A kilencvenes évtized fejleményei	80
IV.4. A felsőoktatás intézményi struktúrája: az utóbbi évtized és napjaink kiemelt vitakérdése	82
IV.5. Egy konkrét probléma: a diverzifikált rendszerek oktatási programjainak egységes besorolása	85
IV.6. A komplexitás, mint fő attribútum	87
IV.7. Túl a tömegesség szakaszán	87
IV.8. A magyar felsőoktatási rendszer változásának fő elemei	90
V. A ROMÁNIAI MAGÁN FELSŐOKTATÁS ÉS A FELSŐOKTATÁS JOGI KERETEI	97
V.1. A romániai felsőfokú magánoktatás	97
V.1.1. <i>A román magán felsőoktatási rendszer legfontosabb tulajdonságai</i>	97
V.1.2. <i>A romániai magánegyetemek kialakulásának rövid története</i>	98
V.2. A Felsőoktatást szabályozó jogi háttér – akkreditáció	103
V.2.1. <i>A Törvénynek a nemzeti kisebbségekre vonatkozó egyes rendelkezései</i>	105
V.2.2. <i>Az akkreditáció és szakindító</i>	106
V.2.3 <i>Az akkreditáció és szakindítás</i>	113
VI. EGY ÉV TAPASZTALATAI – A PROGRAM JELENLEGI HELYZETE	117
VI.1. A program szervezeti keretei	117
VI.2. A kuratórium munkája	121
VI.3. Az egyes helyszíneken folyó fejlesztési programok	123
VI.3.1. <i>Kolozsvár</i>	123
VI.3.2. <i>Nagyvárad</i>	125
VI.3.3. <i>Marosvásárhely</i>	126
VI.3.4. <i>Csíkszereda</i>	127
VI.4. A szakindítások.....	128
VI.4.1. <i>Az EMTE keretei között működtetett (PKE), illetve létrehozandó szakok működési engedélyeinek helyzete</i>	128
VI.4.2.1. <i>A kolozsvári szakok elindítása érdekében tett lépések</i>	129
VI.4.2.2. <i>A csíkszeredai oktatási helyszínre leadott akkreditációs kérvények sorsa</i> ... 130	
VI.2.3. <i>A Sapientia Alapítvány által beadott ideiglenes működési engedélyre váró szakok helyzete – 2001. február 22-i állapot szerint</i>	131
VI.5. Integrációs kérdések.....	132
VI.5.1. <i>A Partiumi Keresztény Egyetem és az Erdélyi Magyar Tudományegyetem integrációjának előkészítése</i>	132
VI.5.2. <i>A konzultációs központok letelepítése</i>	133
VI.6. Beruházások és a költségvetés	134

VII. AZ EMTE OKTATÁSI-KUTATÁSI TEVÉKENYSÉGE	137
VII.1. Az oktatás profiljai	138
VII.2. Oktatásszervezés	138
VII.2.1. <i>Oktatói továbbképzés</i>	138
VII.2.2. <i>Az integráció alapelvei</i>	139
VII.2.3. <i>Az új képzési programok bekapcsolása</i>	140
VII.3. Tudományos kutatás és elitképzés	141
VII.3.1. <i>Kutatási Programok Intézete</i>	141
VII.4. Könyvtár	144
VII.4.1. <i>Az Erdélyi Magyar Tudományegyetem Könyvtár és Információs Központ</i>	145
VII.4.2. <i>Honlap</i>	147
VII.5. Sajátos képzési programok	149
VII.5.1. <i>Idegen nyelv oktatás</i>	149
VII.5.2. <i>Számítógép használói képzés</i>	149
VII.5.3. <i>Az EMTE közös tantárgyai</i>	149
VII.5.4. <i>Felvételi előkészítő tanfolyamok</i>	150
VIII. AZ EMTE INTÉZMÉNYI SZERVEZETE	151
VIII.1. EMTE szervezeti és szerkezeti alapelvek	151
VIII.2. Az EMTE Chartája	153
VIII.3. EMTE kreditszabályzata	155
VIII.4. A tanulmányi és vizsgaszabályzat	156
VIII.5. A Sapientia Alapítvány fiókjai	156
IX. AZ EMTE MŰKÖDTETÉSE	157
IX.1. A finanszírozás forrásai és szerkezete	157
IX.1.1. <i>Az EMTE tandíjrendszere</i>	157
IX.1.2. <i>Az EMTE tervezett ösztöndíjszabályzata</i>	157
IX.1.3. <i>Tanári bérek és munkaszerződések</i>	160
IX.1.4. <i>Az EMTE finanszírozásának modellje</i>	161
IX.2. A folyó finanszírozás pénzügyi modell tervének leírása	161
IX.2.1. <i>A programozás során követett célok, alapelvek</i>	161
IX.2.2. <i>A modell felépítése</i>	162
IX.2.3. <i>Inputinformációk hiányának kezelése</i>	167
IX.2.4. <i>A modell működése és az egyes finanszírozási változatok</i>	167
IX.3. A folyó finanszírozás, pénzügyi modellezésének eredményei	168
IX.3.1. <i>Kolozsvár</i>	168
IX.3.2. <i>Nagyvárad</i>	168
IX.3.3. <i>Csíkszereda</i>	169
IX.3.4. <i>Marosvásárhely</i>	170
IX.4. Ingatlanfejlesztési elképzelések	171
IX.4.1. <i>Kolozsvár</i>	171
IX.4.2. <i>Nagyvárad</i>	173

IX.4.3. Marosvásárhely.....	175
IX.4.4. Csíkszereda.....	176
X. TAPASZTALATOK ÉS JAVASLATOK.....	177
X.1. Az eddigi munka tapasztalatai.....	177
X.2. Teendők az Erdélyi Magyar Tudományegyetem megvalósítása ügyében.....	180
X.2.1. Szakindítás/oktatás előkészítése.....	181
X.2.2. Integrációs folyamat.....	182
X.2.3. Az ingatlan infrastruktúra kialakítása.....	182
X.2.4. Központi infrastrukturális projektek.....	184
X.2.5. Költségvetési döntések.....	184
FÜGGELÉK.....	185
<i>Lányi Szabolcs: Vitaindító a „Megvalósíthatósági tanulmány”-hoz.....</i>	<i>187</i>
<i>Birtalan Ákos: Észrevételek és javaslatok a Megvalósíthatósági tanulmány munkanyagáról.....</i>	<i>190</i>
<i>Kolumbán Gábor: Megjegyzéseim a Megvalósíthatósági tanulmányról.....</i>	<i>193</i>
<i>Fóris-Ferenczi Rita: A Megvalósíthatósági terv olvashatóságának és értékelésének kérdései.....</i>	<i>197</i>
<i>Bárdi Nándor – Papp Z. Attila: Beszámoló az EMTE megvalósítási tervének (munkanyag) véleményezéséről.....</i>	<i>204</i>

Az Erdélyi Magyar Tudományegyetem megvalósíthatósági tervéről

Az Erdélyi Magyar Tudományegyetem (továbbiakban EMTE) 2001-es megvalósíthatósági terve olyan tanulmányokból állt össze, amelyek áttekintést adnak az alapítók szándékairól, a felépítendő intézmény társadalmi környezetéről, az utóbbi másfél év szervezési munkájáról és az egyetem további intézményépítési programjáról. Az anyagot a Sapientia Alapítvány Kuratóriumának készített oktatás-szervezésre illetve infrastrukturális fejlesztésre vonatkozó javaslat zárja. Függelék-ként a szakértői munka során felhasznált háttér tanulmányokból közlünk néhányat. Az összeállításba az egyetemépítéstől látszólag távol álló dolgok is bekerültek (társadalomstatisztikai, oktatásszerkezeti áttekintések), de úgy véljük, hogy ezek olyan háttérismeretek, amelyeket a következő években az egyetemépítés szempontjából lehet részleteiben vizsgálni.

A terv elsősorban azok számára készült akik valamilyen formában kapcsolatba kerülnek a programmal. Az összeállításban három dologra törekedtünk. *Áttekintést akarunk adni* a felsőoktatás nemzetközi folyamatairól, a romániai magyar társadalom szerkezetéről, a romániai magán felsőoktatásról. *Összefoglaljuk az elmúlt év egyetem-szervezési tapasztalatait.* A további intézményfejlesztés tervezéséhez rendszerezett oktatásszervezési és infrastruktúra *fejlesztési elképzeléseket adunk közre.*

Ez a munka nem pótolhatja, legfeljebb összegezheti az elmúlt tíz év előkészítő kutatásait. Itt már nem az egyetem ügy körüli jobbára politikai viták beszédhelyezete a meghatározó, hanem egy konkrét erőforrással rendelkező program építéséről van szó. Nem adunk végleges és megváltoztathatatlan szerkezetet, de úgy véljük, hogy lezárult az egyetem építés első időszaka amikor a szerkezet építésének szervezeti kereteit létrehoztuk. Ez a 2001-es megvalósítási terv nem oldja meg az oktatás-és intézményszervezés monitorizálását, de fel kívánja tární az eddigi munka gyenge pontjait, azok korrigálása érdekében. Megvalósítási tervünk elsősorban a következő 2-3 év teendőire koncentrálni, de azért foglalkozunk bőszégesen az alapértékekkel, hogy a szerkezetépítés során minnél kevesebb – hosszabb távon a programot eltorzító – hibát kövessünk el illetve a korrekciós mechanizmusok egyik lehetősége lehet az éves megvalósítási tervek és a szervezeti egységek munkaterveinek sora.

Munkánk során világossá vált, hogy hasonló megvalósítási tervre illetve regionális fejlesztési és munkaterveket évente szükséges készíteni. Ha ezeket sikerül a későbbiekben február elejére véglegesíteni, akkor e tervek képezhetnék az éves költségvetés tervezésének alapját.

Az erdélyi magyar magánegyetemi koncepció megvalósítási tervének elkészítésére 1999 második felében több javaslat, tervvázlat született.¹ 2000-ben az egyetem

szervezésének lehetséges helyszínek fejlesztési terveket dolgoztak ki. A most közreadott vitaanyagot 2001 márciusában a Határon Túli Magyarok Hivatalának Felsőoktatás Fejlesztési Programirodája készítette a Teleki László Intézet és az Oktatási Minisztérium Nemzetközi és Határon Túli Felsőoktatás Fejlesztési Programiroda munkatársainak bevonásával. A munkaanyagról egy hónap alatt megfogalmazott véleményeket felhasználtuk a szöveg véglegesítésekor és azokat a függelékben közreadjuk.

A felhasznált forrásokat feltüntettük. Ezek a HTMH Programirodájának írásos engedélyével hozzáférhetők a Teleki László Intézet könyvtárában, illetve az iktatószámnál jelzett intézmények irattárában is megtalálhatók.

Külön felkérésre a következő anyagok készültek: Kocsis Károly II.1.; Varga E. Árpád II.2.; Erdei Itala – Papp Z. Attila III.; Hrubos Ildikó IV.; Reisz D. Róbert V.1.2.; Erdei Itala – Sántha Attila V.2.1.; Tonk Márton IX.1.2.

Ezt a munkát azon túl, hogy a szervezési munkákhoz, ütemtervek elkészítéséhez és a tájékoztatáshoz is fel lehet használni elsősorban azért készítettük el, hogy sor kerülhessen egy olyan szakmai vitára, amely együttműködési lehetőségeket teremthet a program szerteágazó szemléletű résztvevői számára.

---

1 A romániai magyar felsőoktatás fejlesztésére vonatkozó legfontosabb dokumentációs anyag az RMDSZ ÜE Oktatási Főosztályán található. Ennek egy részét képezi az Iskolalapítványok a BBTE Szociológiai Tanszék munkatársaival végzett felsőoktatás kutatása, amelynek anyaga az előbb említett helyen túl megtalálható a TLA Kv. 2899/35. jelzet alatt is.